

Havbruksnæringens lokalitetstilgang i et samfunnsperspektiv

Roy Robertsen,

Otto Andreassen, Bjørn Hersoug, Jahn Petter Johnsen, Knut Torsethaugen, Leif M. Sunde, Katrina Rønningen, Svein Frisvoll og Kine M. Karlsen

Programkonferansen - HAVBRUK 2014

Tromsø 1. april 2014

Store ambisjoner for havbruksnæringen

Forrige regjering:

"Norge skal være verdens fremste sjømatnasjon"

Ny regjering:

"Regjeringen vil følge opp visjonen om en flerdobling av verdiskapingen i næringen de neste tiårene.."

"Jeg kaller laksen Norges Ikea. Oppdrett er en fantastisk næring." (Erna Solberg).

FHL:

- 2,7 millioner tonn laks og ørret i 2025 (FHL)

NTVA, DKNVS, SINTEF:

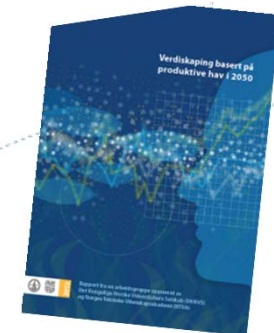
- 5 millioner tonn laks og ørret i 2050

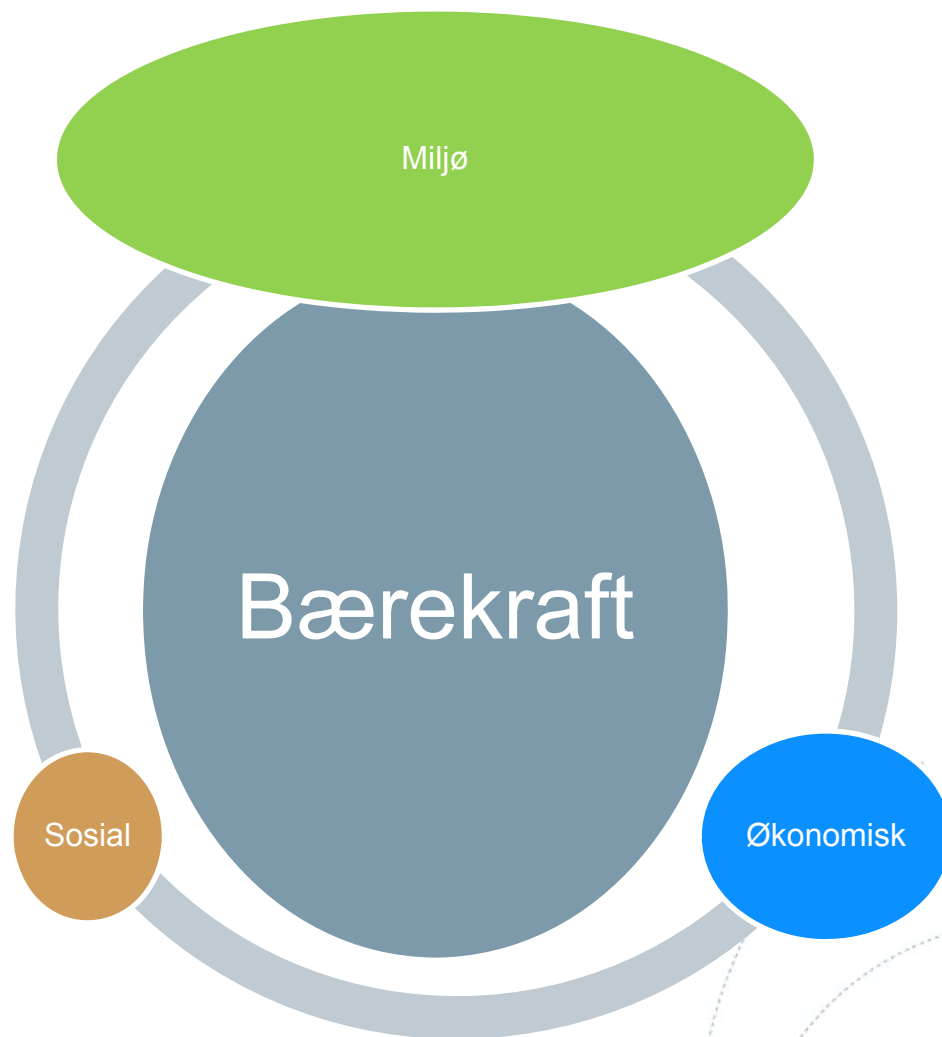
Sjømat 2025 – hvordan skape verdens fremste havbruksnæring

fhl

Forutsetting: **tilgang på produksjonsareal** langs kysten

Lokalitetstilgang for havbruk

FHF prosjekt 900911 om havbruksnæringens behov for egnede lokaliteter

Nofima, Sintef Fiskeri og Havbruk, UITØ/Norges Fiskerihøgskole og Bygdeforskning

Arbeidspakker

1. Kartlegging av ønsket og tilgjengelig lokaliteter for havbruk

Ansvarlig partner: Sintef Fiskeri- og Havbruk

Deltakende partnere: Sintef Fiskeri- og Havbruk, Bygdeforskning og Nofima

2. Juridiske og samfunnsfaglige utfordringer for havbruksnæringens lokalitetstilgang

Ansvarlig partner: UiTø /Norges fiskerihøgskole

Deltakende partnere: UiTø/ Norges fiskerihøgskole, Nofima

3. Lokalitetstilgang relatert til kommunal vilje og evne til å avsette lokalitetsressurser til havbruksnæringen

Ansvarlig partner: Nofima

Deltakende partnere: Nofima

Areal som

- **Produksjonsressurs**

For oppdretteren er areal en fysisk ressurs på linje med fiskefor og en egnet lokalitet er en absolutt forutsetning for å kunne drive oppdrett

- **Forvaltningsobjekt**

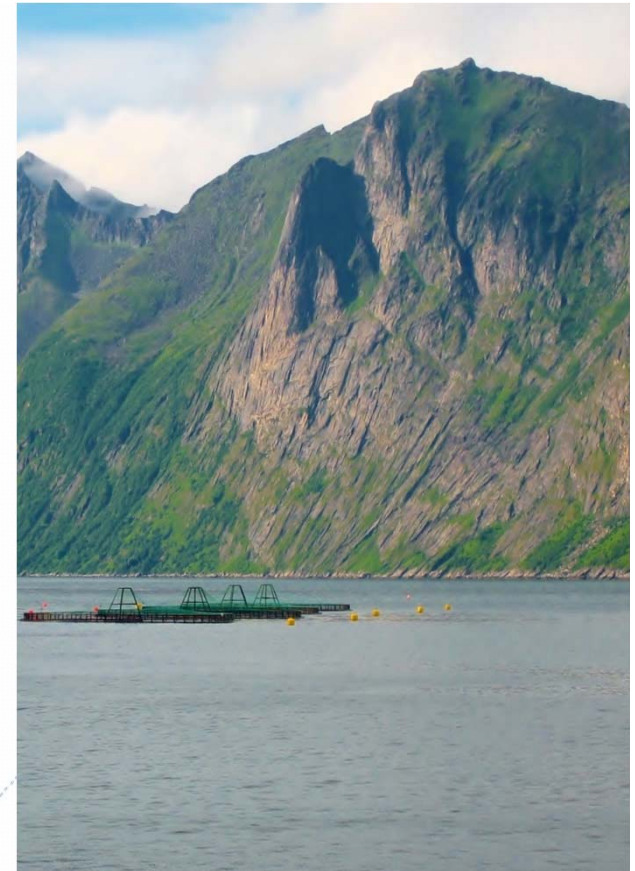
For forvaltningen er areal en samfunnsmessig ressurs som skal forvaltes på beste måte, alle hensyn tatt i betraktning både på kort og lang sikt

- **Konfliktarena**

Bruk og vern av kystareal vil være en kilde til uenighet mellom ulike interessenter.

Havbruksnæringens lokalitetstilgang begrenses

- **Biofysiske forhold**
- **Andre bruks- og verneinteresser**
- **Skjerpede statlige regimer**
 - Dokumentasjon og forundersøkelser
 - Naturmangfoldlov, vannforskrift, matlov, akvakulturlov, etc.
 - Konsekvensutredninger
 - Økosystemforvaltning
- **Manglende helhetlig planlegging?**
- **Variierende kommunal motivasjon og tilrettelegging?**

Hvilken og hvem sin kunnskap vektlegges ved lokalitetsdisponeringer?

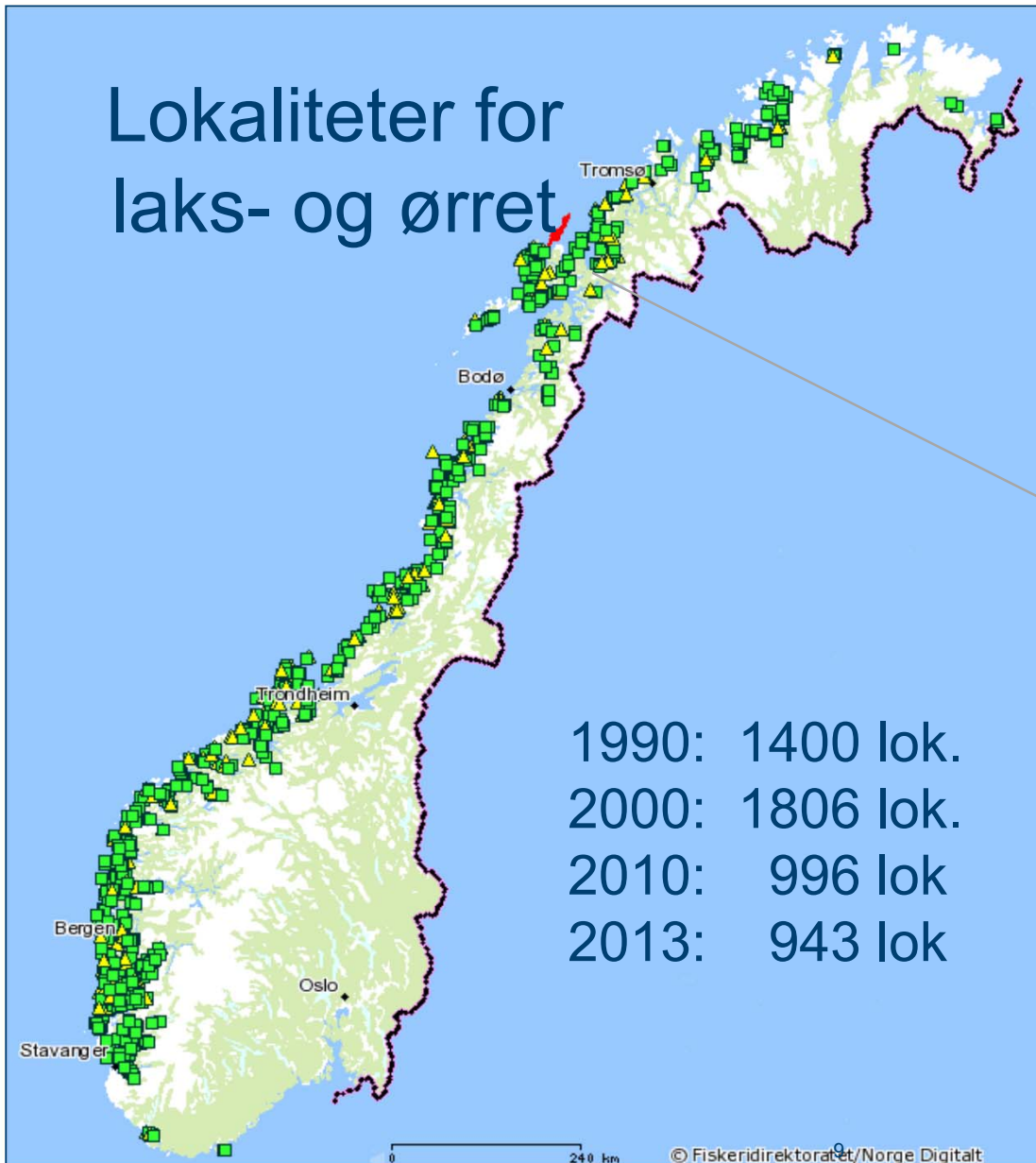
- **Naturmiljø**
 - Virkning på villfisk og biologisk mangfold
 - Utslipp og resipientpåvirkning
 - Fór og ressursbruk
- **Andre interesser**
 - Fiskeri
 - Vern og naturmiljø
 - Transport og farleder
 - Fritidsinteresser
- **Positive effekter**
 - Samfunn
 - Miljø

Legges vitenskapelig dokumentasjon om konsekvenser og effekter av havbruk til grunn?

Har havbruksnæringen et arealproblem ?

Lokaliteter for
laks- og ørret

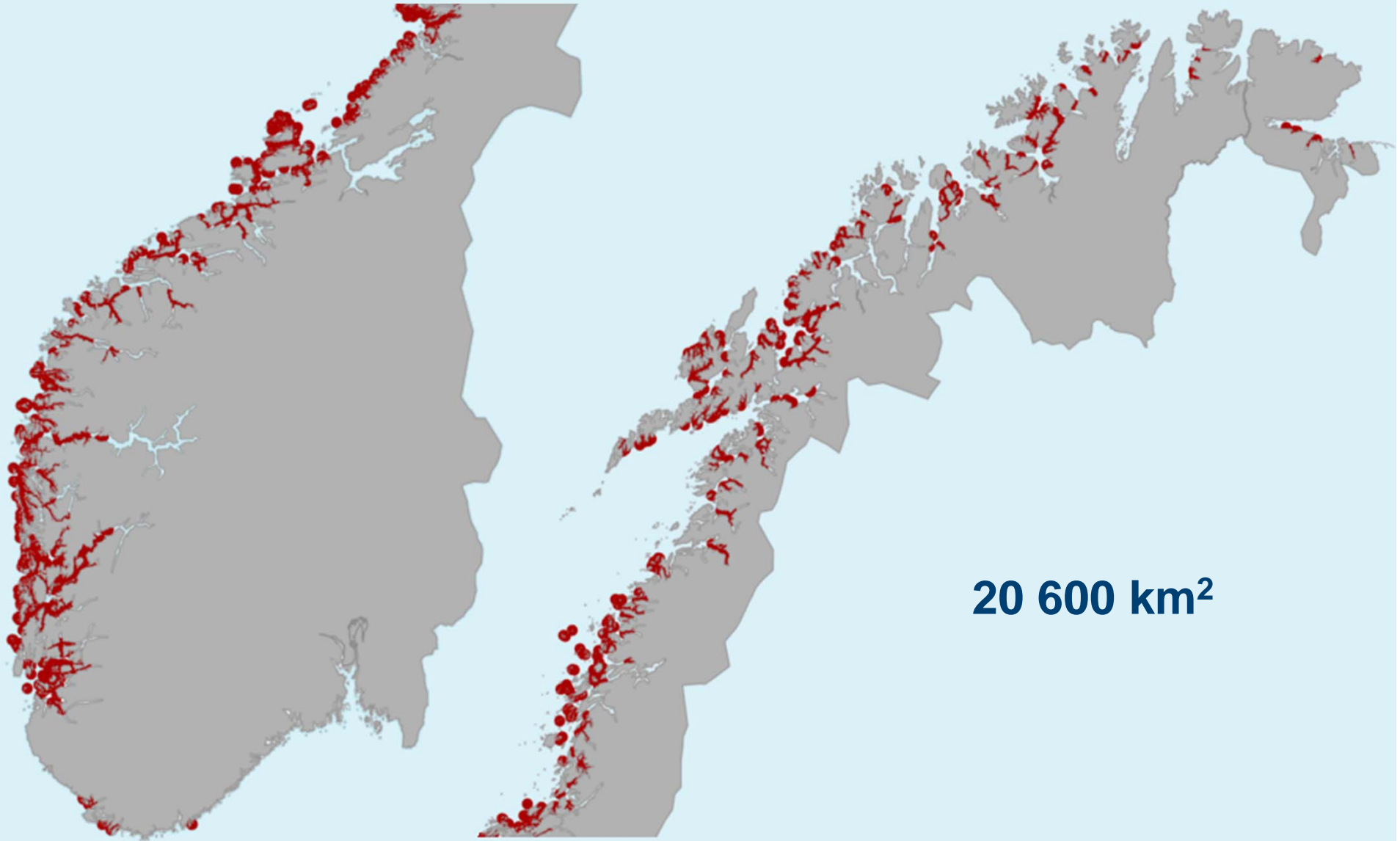

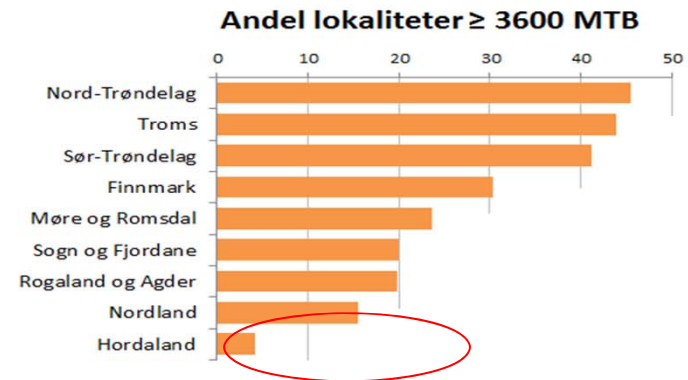
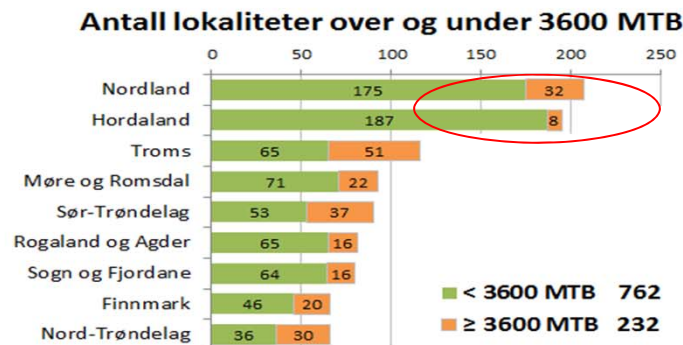
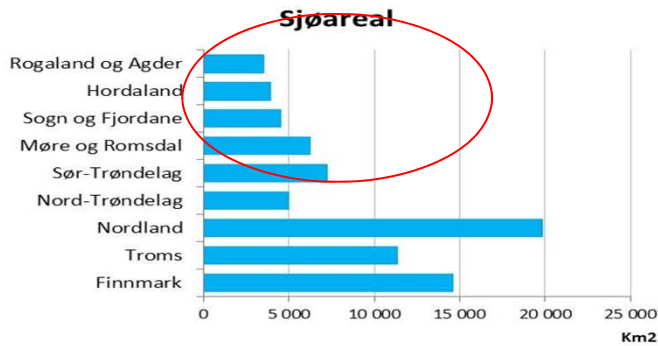
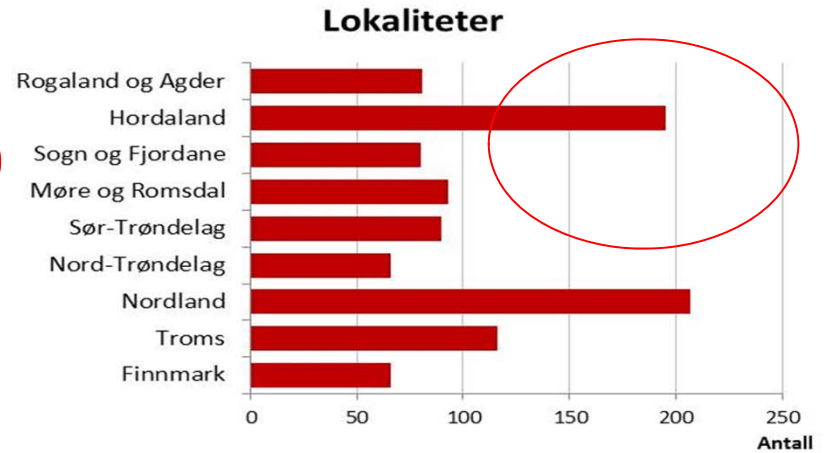
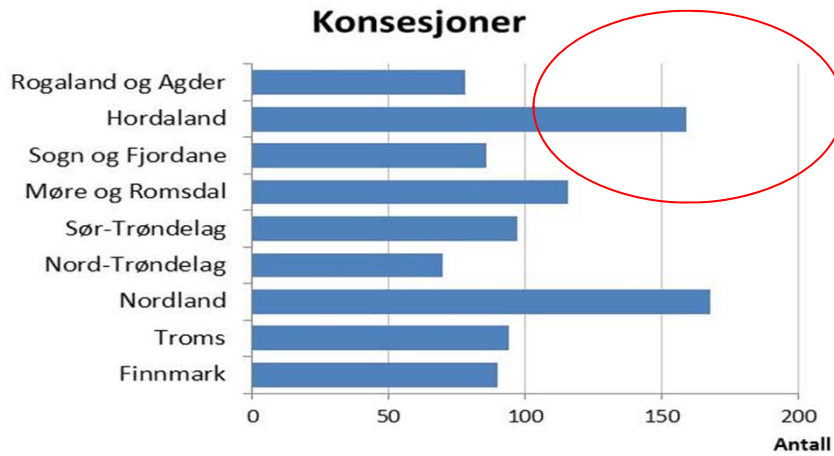
Fysisk arealbeslag

Havoverflate	59 km ²
Inkl. ferdselsforbud	82 km ²
Inkl. fiskeforbud	194 km ²
Sjøbunn	420 km ²

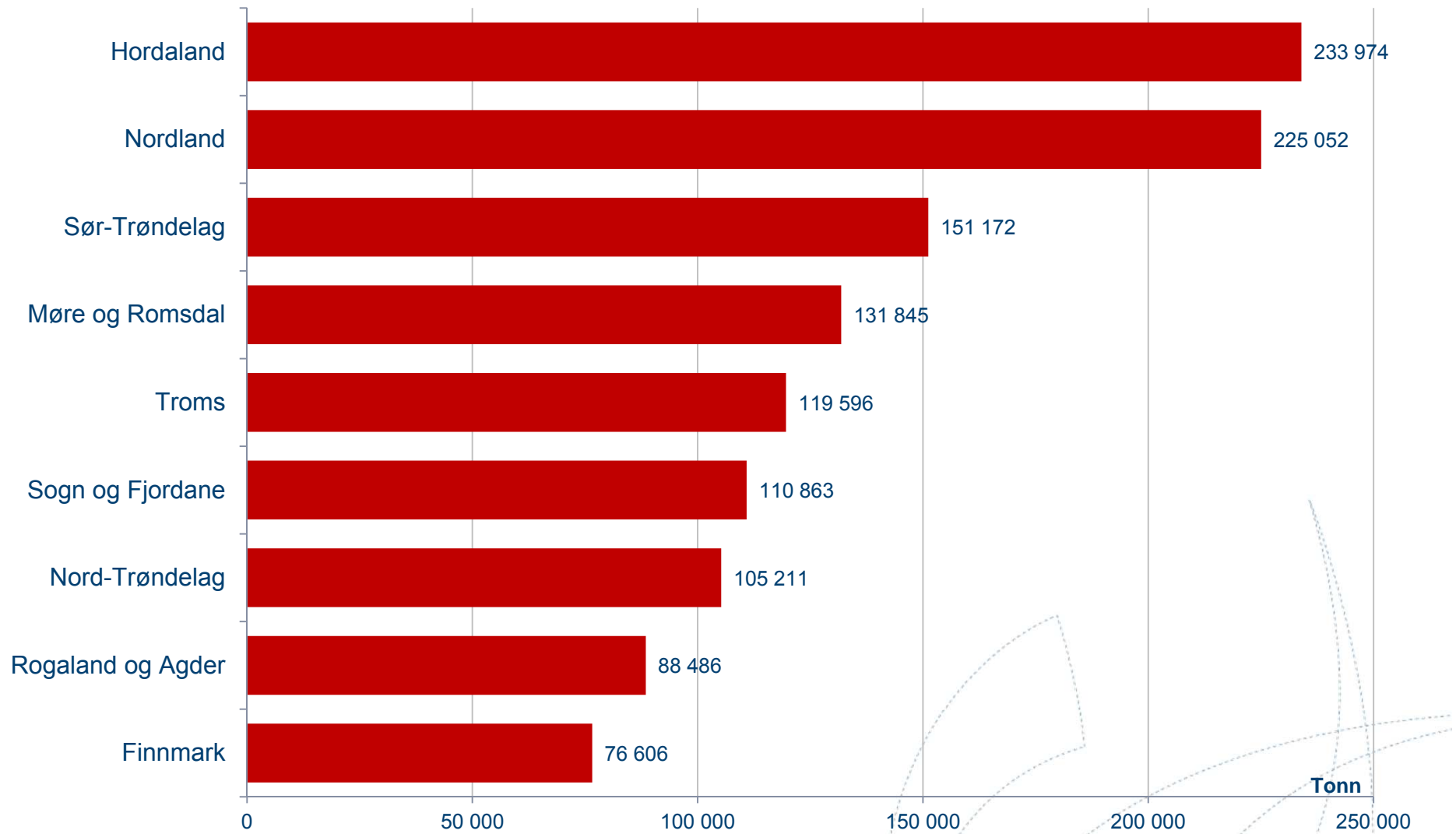

Arealbeslag med avstandskrav på 5 km

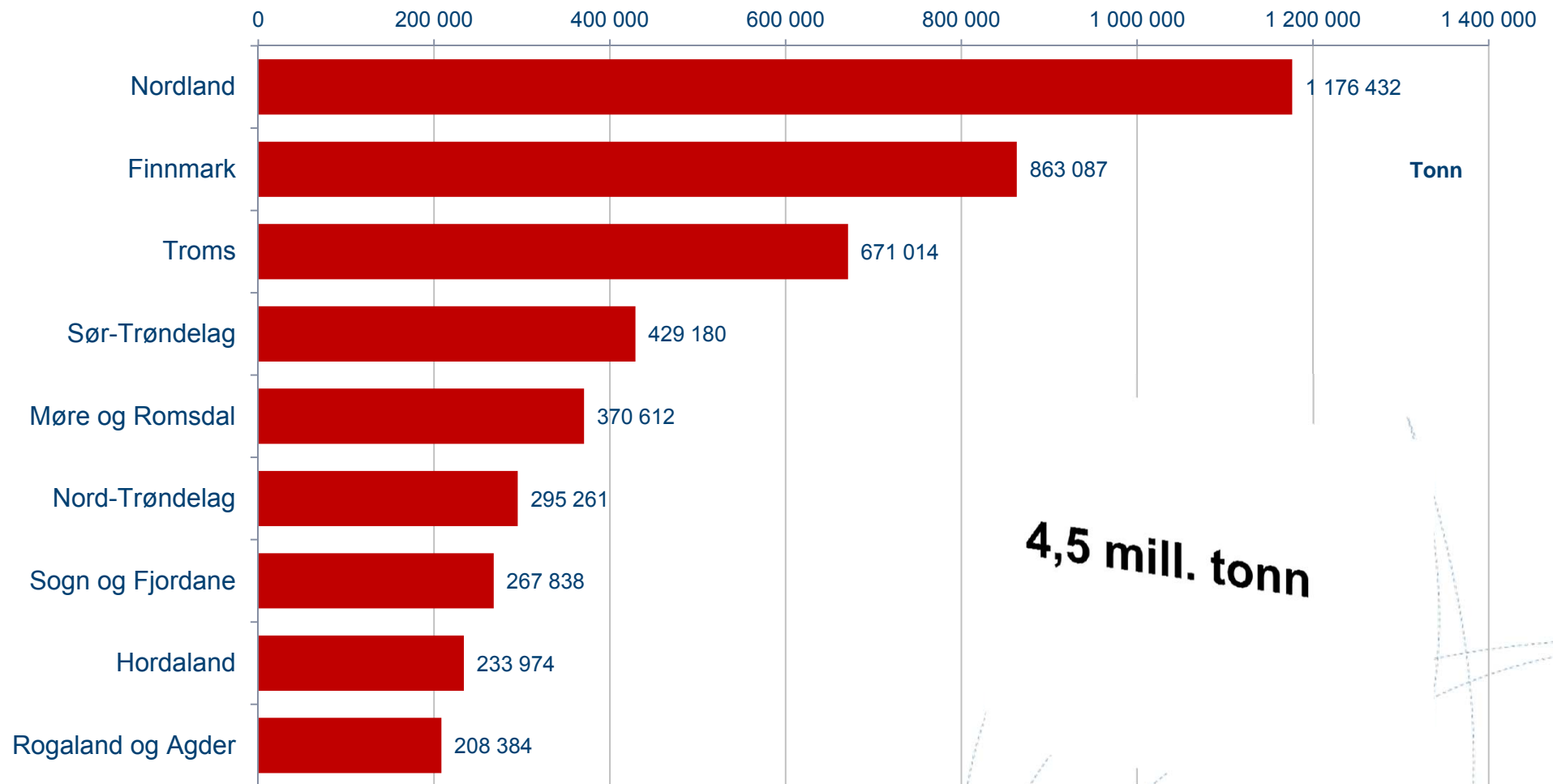

Uttak av laks og ørret

Uttak av laks og ørret forutsatt samme uttak pr sjøareal som i Hordaland

Momenter fra næringsaktører

- Næringsaktørene er veldig tydelige i sine utsagn på at de har for lite areal, og at de opplever tilgangen til areal som vanskelig og begrensende – særlig tilgang på gode lokaliteter
- Næringa ønsker nødig å spesifisere hva slags areal de behøver, eller å eksemplifisere konkrete tilfeller hvor manglende arealtilgang har vært avgjørende. En tolkning av dette er at areal er en sentral produksjonsfaktor som «man aldri kan få nok av»
- Areal i seg selv har en verdi en ønsker å beholde. Man vet aldri når det kan komme til nytte igjen
- Næringsaktørene er tydelige på at de ønsker kunnskapsbasert forvaltning som sikrer likebehandling og etterprøvbarhet
- Næringsaktørene mener at man kan oppnå større produksjon på dagens areal med små justeringer av dagens regelverk.

Momenter fra forvaltning

- Det er behov for en mer «rettferdig» behandling av søknader. Dette innebærer ikke nødvendigvis «lik» behandling eller at resultatet blir mer forutsigbart
- Næringas beste forsvar er et kompetent kontrollsystem, og behovet for at det utvikles en bransjestandard, som må være bransjens ansvar
- Fylkesdelplaner for havbruk være en mulighet for å styrke forvaltningen
- Det behov for å rigge en mer robust og bærekraftig havbruksforvaltning
- Fordi den teknologiske utviklingen nesten alltid vil ligge i forkant av utviklingen innen lovverk og forvaltningssystemer, må begrep som «bærekraft», «føre-var», «dialog» og «omdømme» ligge inne i de modellene næringa styrer og styres etter, også i arealforvaltningen
- Viktig utfordring i forhold til kunnskapsbasert arealplanlegging i sjø – enten mangler det kunnskap eller så er den man har tilgjengelig mangelfull eller lite egnet til å ta kunnskapsbaserte beslutninger vedrørende havbruksareal
- Utfordringer som må løses før man kan få en optimal arealforvaltning: Hvem skal betale for dokumentasjonen, hvem skal ha ansvaret for at nødvendig dokumentasjon innhentes og – ikke minst – hvordan skal «objektiv kunnskap» og forvaltningens nødvendige verdimeslige og skjønsmessige avveininger forholde seg til hverandre?

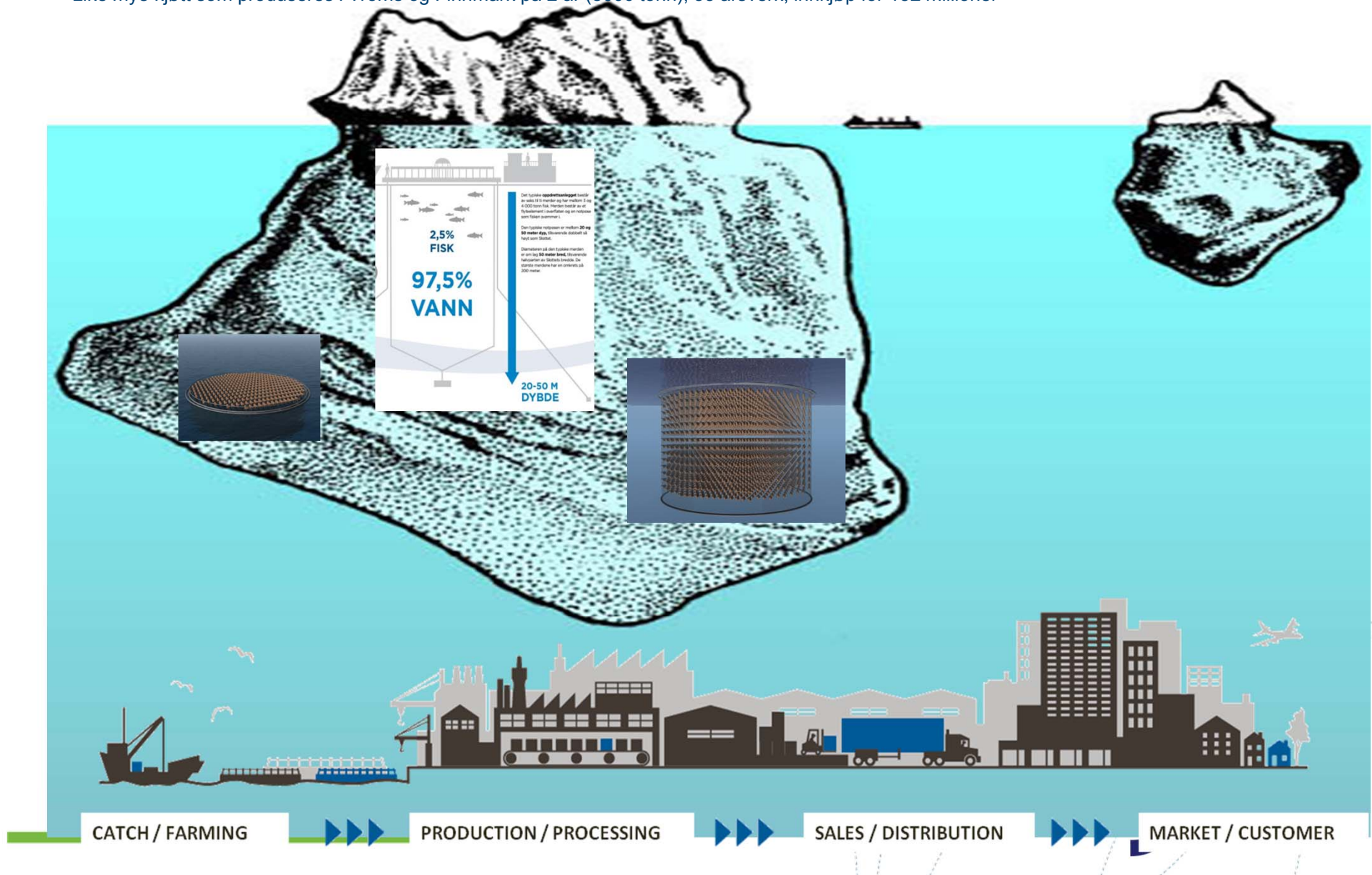

Havbruk er som isfjell det meste foregår under vann og man ser ikke så lett «verdiene» som skapes på en lokalitet

Like mye kjøtt som produseres i Troms og Finnmark på 2 år (8000 tonn), 53 årsverk, innkjøp for 132 millioner

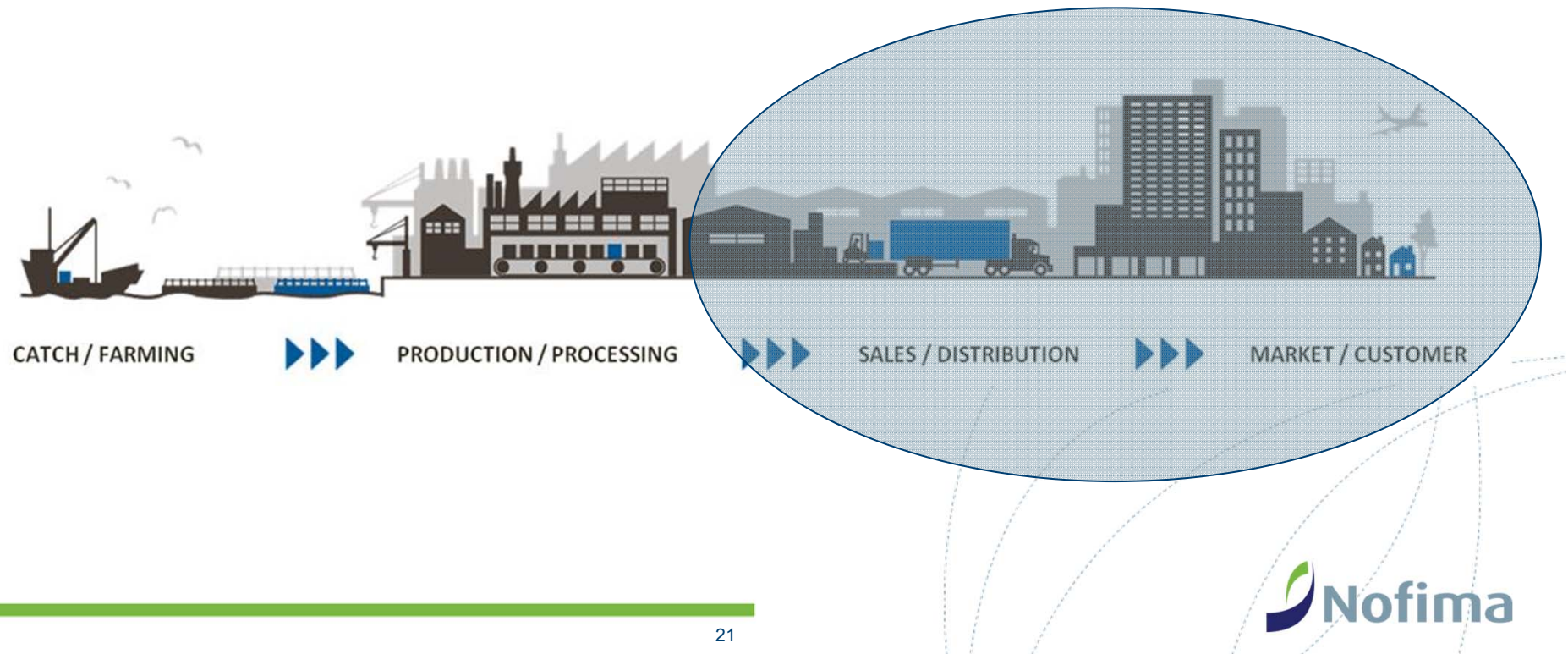
Kommunal lokalitetstilgang synes å ha sammenheng med ringvirkninger fra næringen

Utviklingstrekk:

- Økt industrialisering og betydelige endringer i nærings- og eierstruktur
- Produksjon konsentreres om færre og større lokaliteter
- Aktiviteter flyttes på tvers av kommune og regiongrenser
- Færre og større slakterier
- Røkteroppgaver overtas av spesialiserte leverandører
- Nye spesialiserte tjenester

Et viktig spørsmål er hvor ringvirkningene genereres

- Sysselsetting flyttes fra primærleddet og økes i avledet virksomhet
 - Fordelingen av ringvirkninger endrer geografi og nedslagsfelt
 - Kommuner uten matfiskproduksjon kan ha store ringvirkninger
-
- **Ringvirkningene blir ikke like lett synlig som tidligere**

FHL`s årsmøte 2014 – fokus på : kommuner og region skal få inntekter av vekst i oppdrett

- Vekst skal skje med bakgrunn i at det gjennomføres en avklaring av forutsetningene for bærekraftig vekst
- Vekst skal skje gjennom økt konsesjons-MTB. Forutsigbarhet for videre vekst sikres gjennom tildeling av økt konsesjons-MTB
- Det settes en fast pris på vekst gjennom økt konsesjons-MTB
- Inntekter gjennom salg av økt konsesjons-MTB **bør fordeles mellom kommuner og fylker, med brorparten til kommunene**

Takk for oppmerksomheten